

Slikken

van

Zilt water, stoer bos

Flakke

en groene vlakten

SCHORREN EN SLIKKEN, MAAR OOK DROOG-GEVALLEN STUKKEN LAND WAAR DE NATUUR IN AL ZIJN WEELDERIGE VORMEN AANWEZIG IS. LUWE BOSSCHAGES, MAAR OOK RUIGE OPEN STUKKEN WAAR DE ALTIJD AANWEZIGE WIND DE BOMEN EN STRUIKEN HEEFT GEVORMD. SAMEN MET DE TALLOZE PLANTENSOORTEN EN VOGELS VORMEN DE SLIKKEN VAN FLAKKEER EEN EIGENZINNIG NATUURGEBIED.

Geen bebouwing, geen informatiecentrum, nauwelijks bewegwijzering; het maakt het bezoeken van De Slikken een echte natuurbeleving. De lokalen komen er in de zomer om te recreëren, langs het water te luieren en te genieten van de zon, maar weinigen beseffen dat ze op kostbare grond toeven, waarop veel bijzondere planten groeien.

In de verte klinkt een gakkend geluid, omhoogkijkend zie je wat brandganzen overvliegen. Het betekent dat je in de buurt komt van het grote strandmeer dat in de Midden Slikken ligt. Dit uitgegraven strandmeer met zijn vele ondieptes is een ware voorraadkamer voor de vele vogels die er verblijven.

Je bereikt het meer na een wandeling van ongeveer twee kilometer vanaf de ingang. Je loopt langs goed onderhouden mossige bospaden en via een kleine afslag sta je dan, toch nog onverwacht, voor een enorme vogelobservatiewand die zicht biedt op alles wat daar loopt en vliegt. De vogels zitten niet heel dichtbij, maar ze zijn wel goed te observeren. Je kunt maar beter je verrekijker en telelens bij je hebben. Kieviten, veel brandganzen en grauwe ganzen, dodaars, grote zilverreigers, kluten en strandplevieren trekken aan het oog voorbij. En dan plotsklaps hoor je het geluid van een soort wervelwind, met weer dat luide gegak. Je ziet ze vertrekken, in groten getale vliegen de ganzen op om straks weer neer te strijken op hun vertrouwde plek waar het leven goed is.

KREKEN, SCHELLEN EN ZEEKRAAL

Vlak bij het strandmeer heb je zicht op een mooi krekengebied. Van oorsprong oude waterlopen die gedeeltelijk zijn hersteld en in verbinding staan met de Grevelingen. Dit natte gebied, dat veelal zout water uit de Grevelingen herbergt, schenkt leven aan zoutminnende planten als zeeaster, zeekraal en schorrenkruid. Een enorm weids en open landschap omringt je wanneer je, via een kort pad naar de slikken, in dit krekengebied belandt.

Zeekraal | 14-24mm | 1/40 | f/10 | ISO 200

Heckrunderen | 200-400mm | 1/5000 | f/5.0 | ISO 500

Fraai duizendguldenkruid

Op je sandalen waad je door het water, zwerft je blik van de ene naar andere plant voor je voeten. Zóveel soorten: zelfs wilde selderij.

Boven je hoofd schreeuwen de meeuwen, scholeksters pikken in het slijk en een wulp peurt in de smurrie. Aan de grens met de Grevelingen liggen veel schelpen: oesters, Zeeuwse pantoffeltjes en kokkels. Heel in de verte zeilboten en daarboven een donkere wolk. Die laat al gauw zijn dikke zoete druppels op de zilte grond vallen. Je proeft van de zoute zeekraal, die hier in grote velden groeit en prachtig aan het verkleuren is, dan keer je terug op je schreden.

En dan kan het zomaar gebeuren dat je pal tegenover een Schotse hooglander staat; hij hoort bij de kudde die is ingezet om het landschap wat open te houden.

VAN SCHORREN NAAR LANDBOUWGROND

De Slikken van Flakkee bestonden oorspronkelijk uit een stil en leeg gebied: slikken en schorren die onder invloed van eb en vloed droogstonden of totaal onder water liepen. Er was toen nog een groot getijdenverschil in de Grevelingen, wel zo'n 2,5 meter. Na de voltooiing van de Brouwersdam in 1971 werd de Grevelingen afgesloten van de Noordzee; het Grevelingenmeer was geboren. >>

Zeeaster en zeekraal
70-2000mm | 1/125 | f/5.0 | ISO 200

Hazen | 600mm | 1/640 | f/5.6 | ISO 2000

De Midden Slikken vormen de overgangszone van het natuurlijke bos van het noordelijke deel naar de open beweide delen van de Zuidelijke Slikken.

Middelste zaagbek

Zeekraal | 70-200mm | 1/250 | f/13 | ISO 500

Groenpootruiter | 600mm | 1/2500 | f/5.6 | ISO 3200

Herfst | 12-24mm | 1/2500 | f/5.6 | ISO 320

Gevlochten fuikhoren

Gewone penhoren

Het gevolg was dat de slikken permanent droog kwamen te liggen. In eerste instantie werd deze gewonnen grond als landbouwgrond gebruikt en bebouwd met rogge en grassen. In een later stadium zijn sommige delen weer toegevoegd aan het oorspronkelijke natuurgebied; als foerageergebied te gebruiken door de duizenden kol- en brandganzen die hier de winter doorbrengen.

Men besloot uiteindelijk om het totale gebied, ongeveer 1500 hectare, in drie stukken te verdelen die in elkaar overlopen: De Noordelijke Slikken, de Midden Slikken en de Zuidelijke Slikken, ieder met hun eigen structuur.

EEN ECHT NATUURLIJK OERBOS

Daar waar de wind aan komt razen uit de polder ontstaan de meest merkwaardig gevormde bomen. Ze vormen de grenzen van de Noordelijke Slikken. De bomen kreunen en steunen maar geven desondanks toch een goede bescherming aan het natuurlijk oerbos dat hier door de jaren heen is ontstaan. Je loopt over het zand en ziet links en rechts zeer dicht struikgewas, waarin je vlier herkent, els, wilg, populier. De grond onder je voeten wordt stilaan wat vochtiger en zachter. Mos en andere grassen hebben de plaats ingenomen van het zand. Het struikgewas wordt steeds dichter en het is duidelijk; de natuur kan hier zijn gang gaan. Het geeft je een gevoel van oorspronkelijke schoonheid dat bomen en struiken mogen groeien waar ze toevallig hun wortels hebben verankerd. Getijlp en geroezemoes in de struiken bewijst dat ook de kleine zangvogels, zoals tuinfluiter, grasmus, en Cetti's zanger hier sinds jaar en dag een ideaal leefgebied hebben.

FJORDENPAARDEN EN HECKRUNDEREN

We gaan rijden. De Zuidelijke Slikken doen we per excursiewagen. Waarom dat verstandiger is wordt al snel duidelijk. Op enige afstand zie je wat zand opwaaien, de grond dreunt licht en je hoort gesnuif. Ze komen eraan! Fjordenpaarden, met hun lange manen wapperend in de wind. Een prachtige groep levendige beesten, totaal niet schuw, juist uitgesproken nieuwsgierig.

In de verte staan Heckrunderen. Door hun donkere vacht en de lage inplant van hun scherpe horens zien ze er een beetje bozig uit. In tegenstelling tot het fjordenpaard is het Heckrund moeilijk benaderbaar; het heeft een agressief karakter. Maar het zijn uitstekende grazers. Heckrund en fjordenpaard zorgen samen voor de begrazing, zodat het land zijn open karakter kan behouden. In de winter, als er weinig voedsel te vinden is, worden de dieren bijgevoerd. Dit beheer wordt uitgevoerd door Staatbosbeheer. De excursiewagen dendert nog even door. Een roedel reeën in het vizier. Ook hier zijn een verrekijker en telelens weer handig. Je rijdt langs waterpoelen, speciaal voor de grazers gegraven, en je ziet een leger aan hazen die achter elkaar aan hollen.

In de herfst zijn De Slikken op hun mooist. De adembenemende verkleuring van de zeekraal en de talloze grassen maken van het gebied één groot kleurenpalet. Duizenden trekvogels vliegen af en aan om te foerageren. De lepelaars, die wat rondstruinen in de volle kreken om nog wat mee te pakken voor onderweg, vormen de finishing touch aan dit volmaakte beeld. <<

Heckrunderen | 70-200mm | 1/125 | f/5.6 | ISO 500

▲ Zeekraal | 105mm | 1/100 | f/8.0 | ISO 800

▼ 70-200mm | 1/20 | f/20 | ISO 200

12-24mm | 1/1250 | f/9.0 | ISO 320

FEITEN

○ **LIGGING** op het eiland Goeree-Overflakkee tussen Goedereede en Herkingen. Aan de westzijde wordt het gebied begrensd door het Grevelingenmeer. Totale oppervlakte: circa 1500 ha drooggevalle grond en 1250 ha water dat ondieper is dan 2,5 meter. De oeverlengte bedraagt ca. 20 kilometer. De breedte varieert tussen de 500 en 2500 meter.

○ **EIGENAAR, BEHEERDER**
Natuur en Recreatieschap de Grevelingen en Staatsbosbeheer zijn de eigenaren. Staatsbosbeheer zorgt voor dagelijks toezicht, de recreatie en de dieren. Samen met GZH (groenvoorziening Zuid-Holland) wordt het beleid bepaald. Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor het waterbeheer.

○ **STATUS** Natura 2000-gebied
Diverse delen zijn openbaar toegankelijk via wegen en paden. Het zuidelijke deel is alleen toegankelijk met de boswachter van Staatsbosbeheer.

○ **BEHEER NU EN IN DE TOEKOMST**
In het Plan van Aanpak Zicht op de Grevelingen (2010) worden diverse punten genoemd die het gebied 'beleefbaarder' moeten maken voor mens en dier. Zie ook: www.grevelingen.nl

HET SUCCES VAN HET HECKRUND

Heckrunderen lopen sinds 1980 op De Slikken rond. Na een strenge selectie werden ze geïmporteerd uit Duitsland, Polen en Engeland. Deze kudde, die toen uit 26 exemplaren bestond, was de eerste op Nederlandse bodem. Inmiddels is de groep uitgegroeid tot 180 dieren. Op die sterkte moet de kudde ook blijven. Boventallige runderen worden overgeplaatst naar

de Hellegatsplaten en de Oostvaardersplassen. Ook het buitenland heeft inmiddels belangstelling om dieren aan te kopen voor begrazing van natuurterreinen.

Op de Zuidelijke slikken is veel plantengroei. Dankzij de begrazing en het maaibeleid blijft het land open en krijgen veel planten een kans. Grassen en kruiden, zoals de parnassia, het duizenguldenkruid en diverse soorten orchideeën groeien en bloeien er uitbundig. Daar waar bij veel wind het slik overspoeld wordt met het zoute water uit de Grevelingen, gedijen zoutminnende zeekraal, schorrenkruid en zeeaster.

BEZOEKEN

Op de Zuidelijke Slikken worden in de zomermaanden diverse excursies aangeboden door Staatsbosbeheer. In de Midden Slikken zijn meerdere wandelroutes uitgezet, die de wandelaar door het bos en langs het water leiden. Door de Noordelijke Slikken loopt het LAW pad, dat vrij toegankelijk is. De 'stofweg', die de Midden Slikken scheidt van de Zuidelijke Slikken, is van 1 oktober t/m 1 april gesloten vanwege mogelijke wateroverlast tijdens herfststormen. De toegang is vrij. Informatie: de VVV van Ouddorp of Middelharnis.

De slikken van Flakkee door Jan Baks

14-24mm | 1/40 | f/10 | ISO 200

De herfstverkleuring van zeekraal is net als de bladverkleuring van bomen niet altijd goed in te schatten. Afhankelijk van de weersomstandigheden is zeekraal het ene jaar eerder rood dan het andere. Soms groeit het dicht op elkaar en vaak staat het in het water. Op deze foto trof ik een lichte achtergrond. Om een goede vlakverdeling te krijgen is deze foto is dan ook iets gecropt. Door diffuus licht komen kleur en tekening duidelijk naar voren.

12-24mm | 1/2500 | f/5.6 | ISO 320

Deze foto is op de Slikken van Flakkee gemaakt: een plek waar ik heel vaak kom, en waar het altijd mooi en anders is. Soms gebruik ik een polarisatiefilter, maar dat was voor deze foto niet nodig. Het wachten is op de juiste verkleuring van de zeekraal, de juiste wolken en het juiste tijdstip om de gewenste foto te maken. Hier is het ochtend en sta ik met de zon in de rug.

200-400mm | 1/2500 | f/5.6 | ISO 500

Soms droom je van foto's welke bijna onmogelijk te realiseren zijn. Deze foto wilde ik al jaren maken om de ruigheid en wildernis van dit gebied te benadrukken. Je moet vroeg op; het geluk van mist en een rode gloed van de opkomende zon en de onrust van de Fjordenpaarden zijn bepalend voor de foto. Een plaat zoals ik er nog meer zou willen maken.